Vapaan sivistystyön tulevaisuudet

Sivistystyön Vastuu ja Vapaus –verkosto, Petri Salo (Åbo Akademi, Vaasa)

Vapaa sivistystyö 2036? Mitä? Missä? Keille?

Toisiinsa kietoutuvat globaalit, kansalliset ja paikalliset kierot haasteet

Valtionosuuksien leikkaukset ja kansalaisyhteiskunnan tulevaisuus

Työelämäfokusoitunut jatkuva oppiminen

Vapaan sivistystyön päivät 2026

SVV–
SIVISTYSTYÖN
VAPAUS JA VASTUU

Vapaan sivistystyön tulevaisuudet 2000-luvul

Salo, P. (2007). On the futures of liberal adult education in the era of lifelong learning.

Dansk Folkeoplysnings Samråd 2004.
Fremtidens Folkeoplysning – et debatförlob.
Kobenhavn: Dansk Folkeoplysnings Samråd 2004.

Folkbildningsrådet 2004. Folkbildningens framsyn.
Framtidens folkbildning, roll och uppgifter.
Stockholm: Folkbildningsrådet.

Samverkande bildningsorganisationerna 2000.
Vision för den fria bildningen år 2005. Helsingfors:
Samverkande bildningsorganisationerna 2000.

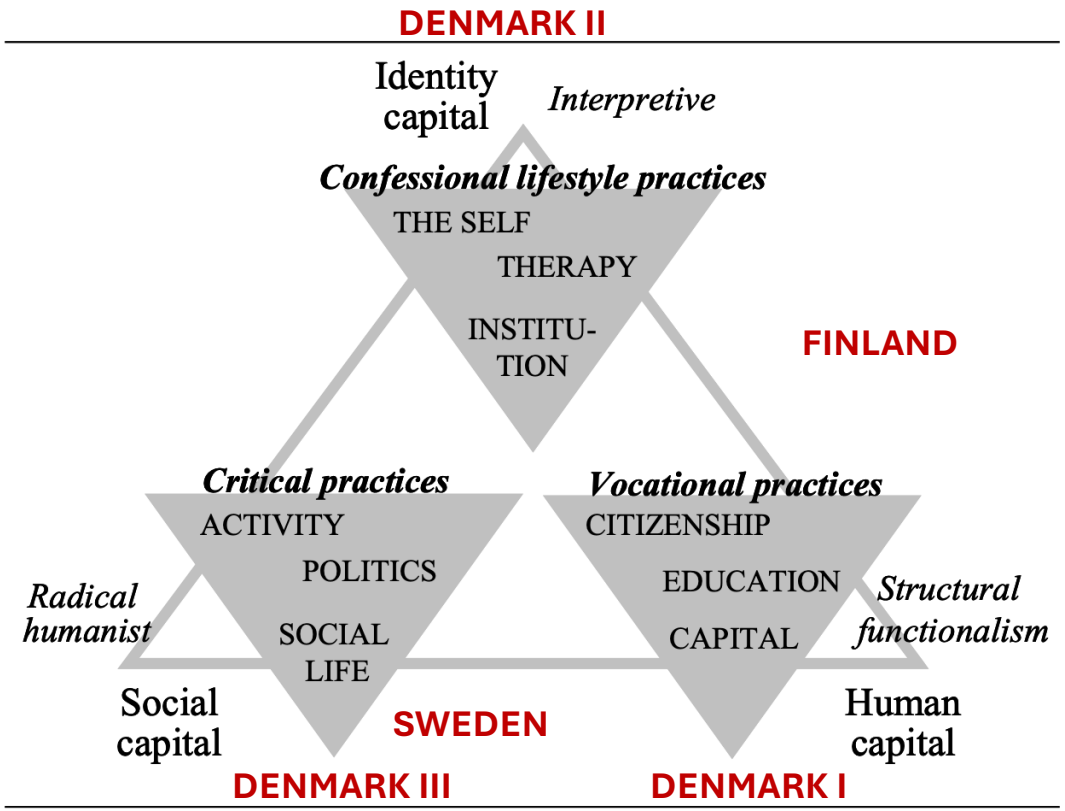

FIGURE 3. An extended framework for the future scenarios of popular education

Vapaan sivistystyön tulevaisuudet

Sivistystyön Vastuu ja Vapaus – verkosto, Petri Salo ja Juha Suoranta

Tutkimus- ja kehittämishanke jonka tarkoituksena on tuottaa sekä teoreettista että käytännöllistä tietoa siitä, millaisiin visioihin ja toimintastrategioihin suomalainen vapaa sivistystyö nojaa 2020–2030-luvuilla ja miten se voi tulevaisuudessa toimia yhteiskunnallisen uudistumisen ja toivon infrastruktuurina.

Tässä esityksessä: Mitkä ovat aiemman tutkimuksen perusteella ...

VST:n arvopohjaa, tehtävää ja roolia sekä toiminnan lähtökohtia ja periaatteita määrittävät keskeiset ulottuvuudet?

VST:n toiminnan keskeiset toimintaedellytykset ja toimintaa määrittävät tekijät?

Vapaan sivistystyön tulevaisuudet

Suomalaisia VST.n tulevaisuutta luotaavia tutkimuksia

Salo, P. (2004). Vilken utgång – folkbildning? Texter om folkbildningens identitet och framtid. Rapport från Pedagogiska fakulteten vid Åbo Akademi Nr 6 2004

Salo, P. (2007). On the futures of liberal adult education in the era of lifelong learning. Teoksessa R. Rinne, A. Heikkinen & P. Salo (eds.) Adult education – liberty, fraternity, equality? Nordic views on lifelong learning. Turku: Finnish educational research association, 341-358.

Manninen, J. (2010). Sopeuttavaa sivistystyötä? Aikuiskasvatus 30 (3), 164–174.

Turunen, A. (2013). Sivistystyö sopeuttamisen ja voimaannuttamisen ristipaineessa, Aikuiskasvatus 33 (3), 164-176 .

Valkonen, E. (2016). ”Me myymme ja markkinoimme kursseja”: Markkinaorientaation piirteet kansalaisopistoissa. Itä-Suomen yliopiston filosofinen tiedekunta, kasvatustieteiden ja psykologian osasto. Kasvatustiede, aikuiskasvatus ja ohjaus. Väitöskirja.

Teräsahde, S. & Manninen, J. (2019). Visiot vapaan sivistystyön tulevaisuudesta. Toim. J. Pätäri, S. Teräsahde, A. Harju, J. Manninen & A. Heikkinen. Vapaa Sivistystyö Eilen tänään huomenna. 274-322.

VST:n arvopohja, tehtävä ja rooli

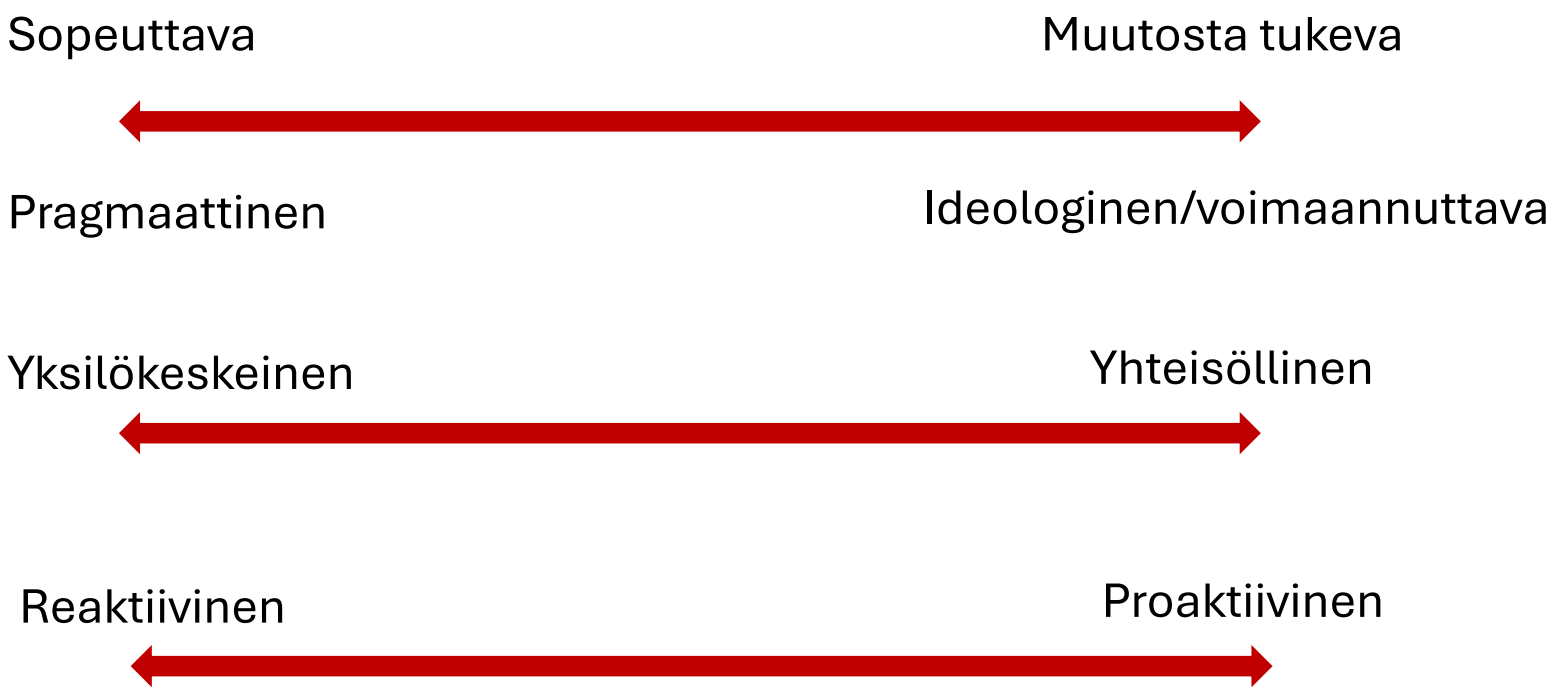

VST:n toimintaedellytykset ja toimintaa määrittävät tekijät

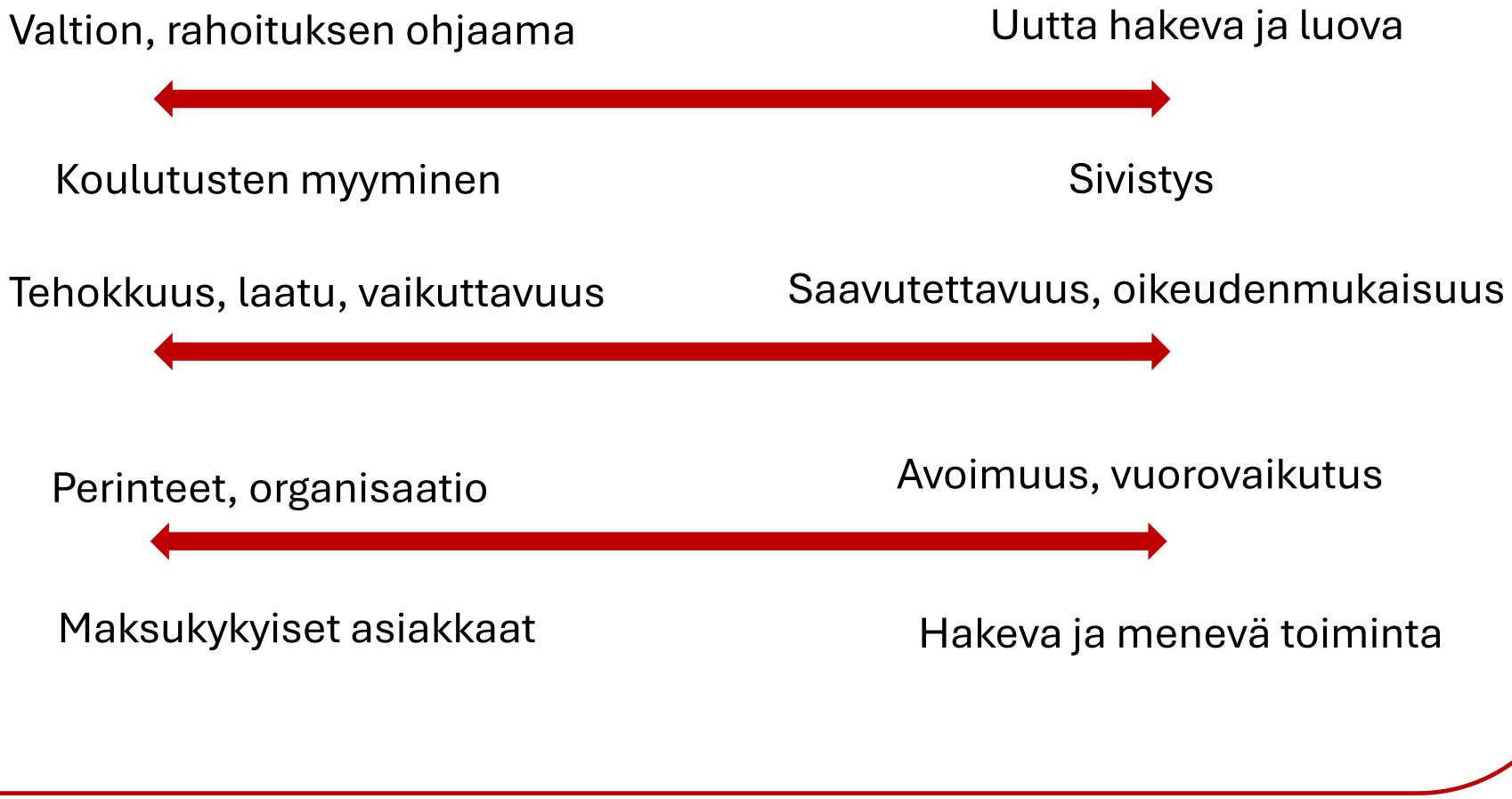

VST:n organisaatioiden toiminnan keskeiset tekijät

Arvopohja, tehtävä, tavoitteet
- Omaehtoinen tehtävän määrittely
- Yhteiskunnalliset tehtävät, roolit, merkitykset
- Rooli/asema yhteiskunnassa/aikuiskoulutuksessa

Organisaatio
- Rahoitus
- Rakenne
- Henkilösto ja johtaminen
- Osallistujarakenteet

Toiminta ja työmuodot
- Sivistyspedagogiikka

Sisällöt
- Kurssisisällöt

Hyödyt

Teräsahde, S. & Manninen, J. (2019).

Tutkijoiden hahmottelemat tulevaisuusskenaariot

Salo 2007
Jatkuvaa kehitystä (oppimista) tukeva vapaa sivistystyö
Perinteitä, yksilöiden ja yhteisöjen toimintakykyä ylläpitävä vapaa sivistystyö
Muutosorientoitunut ja voimaannuttava vapaa sivistystyö

Turunen 2013
Pragmaattinen ja sopeuttava vapaa sivistystyö
Ideologinen ja voimaannuttava vapaa sivistystyö

Valkonen 2015
Kamppaileva sivistysopisto
Kehittyvä sivistystoimija
Asiakaslähtöinen sopeutuja
Tulosorientoitunut markkinatoimija

Teräsahde & Manninen 2019
Hiipuva vapaa sivistystyö
Jatkuva, järjestelmällistyvä ja neutraloituva vapaa sivistystyö
Kestävä, vaikuttava ja uudistuva vapaa sivistystyö

Digitalisaatio - Tekoäly

Polarisaatio, eriytyminen

Paikallinen toimintaympäristö

Sosiaaliset mediat
Informaatiovaikuttaminen

Populismi, ääri-ideologiat
Antidemokratia

Edustuksellinen demokratia

Oppiminen
Osaaminen
Sivistys

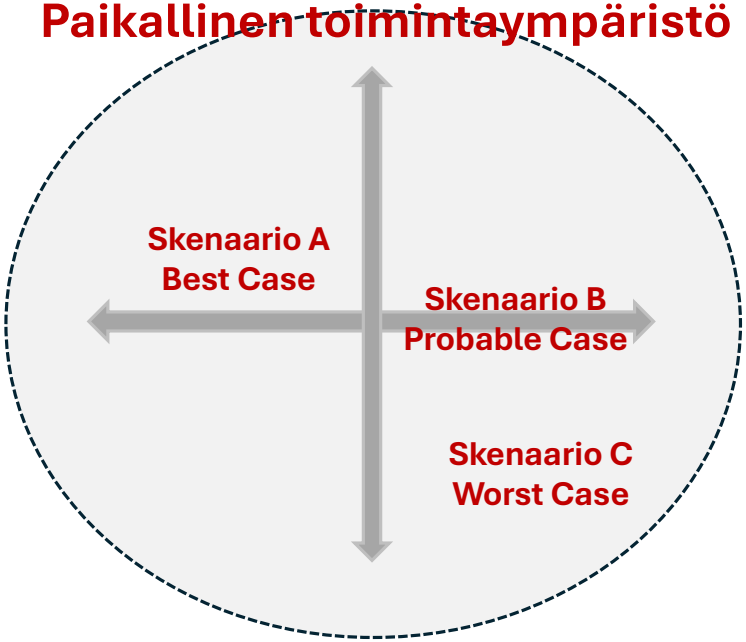

Väestönmuutos
Ikääntyminen

Työelämän muutos

Kulttuurien kohtaaminen

Vaihtoehtoiset totuudet ja faktat

Arvot, elämäntavat

Kestävä kehitys

Luottamus, merkityksellisyys, hyvinvointi

Kansalaisten arkielämä

Kokonaisturvallisuus

VST:n toimijoiden tulevaisuusorientaatio

Kaksikymmentäkuusi eläytymismenetelmä-kertomusta (14 positiivista ja 12 negatiivista) ruotsinkielisen VST:n edustajilta keväällä 2024

Kuvittele seuraava tilanne:

On kevät 2026. Työskentelet edelleen rehtorina /suunnittelijana/hallinnon työntekijänä/ opettajana VST:n oppilaitoksessa.

Olet/et ole tyytyväinen toimintaanne, se on/ei ole vakaata, olette/ette ole onnistuneet kehittämään sitä omien intressienne ja tarpeidenne mukaisesti.

Kirjoita tarina siitä, mikä on johtanut yllä kuvattuun tilanteeseen, tai tee muistiinpanoja esimerkiksi ranskalaisin viivoin.

Henkilökunta – opettajat

Riittävä, osaava
Motivaatio, työssä jaksaminen
Työyhteisö ja -ilmapiiri, yhteistyö

Pedagogiikka-opetus

Uudet, ajantasaiset metodit ja sisällöt
Etäopetus, verkkokurssit
Henkilökohtaistaminen, räätälöidyt kurssit
Laadukasta ja joustavaa
Opintopisteet, osaamismerkit

Osallistujat

Kiinnostusten ja tarpeiden huomioiminen
Tietyt kohderyhmät (nuoret, keski-ikäiset)
Kurssimaksut

Talous

Ennakoitavuus, vakaus
Valtion osuudet
Kurssimaksujen korotukset
Projektirahoitus

Positiivisissa tulevaisuustarinoissa erityisesti

Yhteistyö muiden oppilaitosten kanssa, yli kuntarajojen, yritysten kanssa
Tavoitteellinen, strateginen ja innovatiivinen kehittämistyö

Tehtävä
Yhteisöllisyys ja turvallisuus - fyysiset kohtaamiset
Merkityksellisyys ja hyvinvointi
Tiedon jakaminen, hyödyllinen tieto tietoyhteiskunnassa
Sivistyksellinen arvoperusta

Negatiivisissa tulevaisuustarinoissa ei keskeisiä teemoja

Byrokratia, resurssienpuute – kehittäminen, päätöksenteon puutteet, toiminnan/toimipaikkojen hajanaisuus

Tehtävä
Sivistyksellinen, harrastusperustaisuus

Loppukevennys

Kansalaisten arkielämä

Suomalaisten ajankäyttö 2020-21

Suomen virallinen tilasto
(SVT): Ajankäyttö [verkkojulkaisu].
ISSN=29541395. Helsinki: Tilastokeskus
[Viitattu: 10.8.2026].
Saantitapa: https://stat.fi/fi/tilasto/akay

	25-44 vuotiaat		45-64 vuotiaat
Ansiotyö	3.37		3.46
Kotitaloustyöt	1.41		2.19
Lastenhoito	0.55		0.08
Ostokset ja asiointi	0.37		0.40
Henkilökohtaiset tarpeet	10.40		10.45
Nukkuminen	8.22		8.18
Ruokailu	1.27		1.35
Opiskelu	0.19		0.04
Vapaa-aika	5.17		5.54
Liikunta	0.46		0.52
Kulttuuri ja huvit	0.05		0.04
Lukeminen	0.22		0.36
TV	1.42		2.22
Sosiaalinen kanssakäyminen	0.56		0.43
Harrastukset	0.59		0.40
ATK	0.43		0.23
Muu vapaa-aika	0.21		0.29
Lepäily	0.10		0.14